

NOVIOCACTUM

Digitale nieuwsbrief van de afdeling Nijmegen van
Succulenta

Jaargang 6 nummer 9-10, sept – okt 2021

Een ceropegiahybrid.

SAMENSTELLING BESTUUR VAN DE AFDELING NIJMEGEN

Theo Heijnsdijk
voorzitter 0487 – 542704
th.heijnsdijk@gmail.com

Johanna Jongekrijg
penningmeester 0485 - 880300
johannajongekrijg@gmail.com

Riet Maessen
secretaris 024 – 3440425
rietmaessen@xs4all.nl

REDACTIE NOVIOCACTUM

Theo Heijnsdijk 0487 – 542704
th.heijnsdijk@gmail.com

Contributie: € 20,- per jaar (huisgenootleden € 10,- per jaar)
gironummer NL12ABNA0805932216 tnv J. Jongekrijg en/of
T. Heijnsdijk.

Bijeenkomsten:
Bij HELICON opleidingen, Marga Klompélaan 37, 6532 SB,
Nijmegen. Aanvang 19.30 precies.

Beste afdelingsleden

De Noviocactus van september heeft wel heel erg lang op zich laten wachten. Zo lang, dat het al bijna oktober is. Daarom hierbij een dubbelnummer september – oktober. Met bijdragen (verslagen) van Threes en Ben. Hopelijk voor andere afdelingsleden een stimulans om ook een bijdrage te leveren voor een van de komende nummers. Op die manier functioneert het blad op de manier waarvoor ze bedoeld is, namelijk voor en door de afdelingsleden.

Nu de coronamaatregelen wat minder beperkend zijn, hebben we als bestuur van de afdeling besloten om de rest van het jaar als vanouds weer bij elkaar te komen.

Zoals bekend kunnen we alleen nog op donderdagen op de school terecht. We hebben de volgende donderdagavonden vastgelegd. De begintijd is zoals altijd al 19.30 uur

14 oktober: Henk Viscaal met een reisverslag over Argentinië.

4 november: de legendarische macrokwis Van Mireille

9 december: Theo, planten uit de eigen verzameling.

Dit alles kan natuurlijk alleen doorgaan als de coronaregels van dat moment het toelaten. En natuurlijk blijven de bestaande regels, zoals handen wassen en thuisblijven als je klachten hebt, ook gewoon gelden.

Tot ziens op 14 oktober!

Theo

Verslag

Excursie naar het nationale bomenmuseum in Doorn.

Op 21 augustus verzamelden 9 personen van onze afdeling zich bij de ingang van het nationale bomenmuseum, vroeger Gimborn arboretum, in Doorn. Deze excursie was mogelijk gemaakt omdat Ben bevriend is met de directeur van het museum, Wilbert Hetterscheid, die hij kent vanuit zijn werk in de botanische tuin Wageningen. Nu is een arboretum een verzameling bomen en geen succulentencollectie maar in dit geval was er een kas in de tuin waar wel een grote collectie Euphorbia's staat.

Dit arboretum heeft een oppervlakte van 27 ha, en is in 1925 door Max Th. von Gimborn gesticht. Van 1966 tot 2010 maakte het deel uit van de Botanische Tuinen Universiteit Utrecht. Sinds 1 januari 2010 treedt de Stichting Von Gimborn Arboretum op als beheerder. In 2010 werd Wilbert Hetterscheid aangesteld als directeur. Vrij recent is het Gimborn arboretum omgedoopt tot nationaal bomenmuseum. Het is nog niet algemeen bekend dat

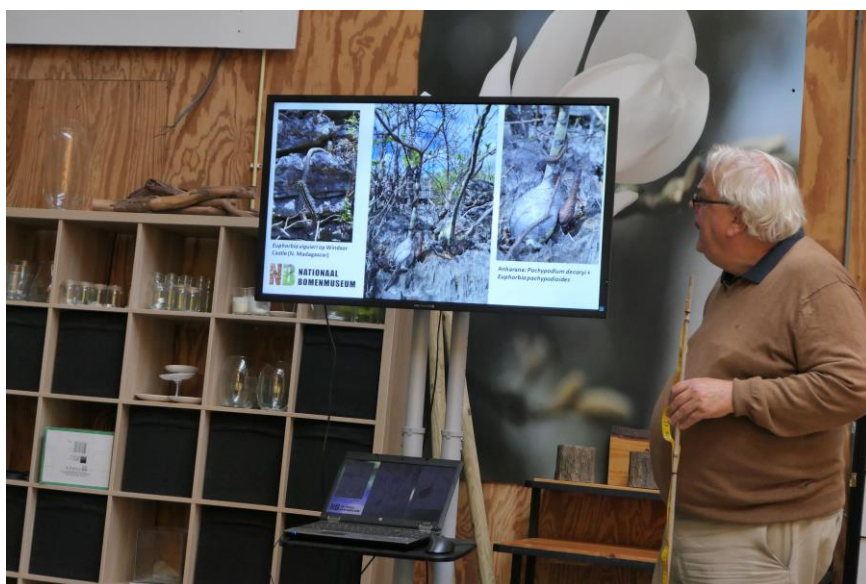

Met koffie en appelgebak in de ontvangstruimte. Foto Riet

alle wetenschappelijk beheerde botanische tuinen zijn erkend als musea.

Vorig jaar waren Johanna en ik al in het nationale bomenmuseum op bezoek geweest omdat Wilbert en zij beiden succulente Euphorbia's als hobby hebben en wij door Wilbert waren uitgenodigd om zijn collectie te bewonderen.

De ingang grenst aan het bezoekerscentrum alwaar wij, de afdeling Nijmegen, in een zaal werden ontvangen met koffie en appeltaart. Wilbert begon zijn lezing met algemene informatie over Madagaskar. Hij vertelde het een en ander over de geologische ontstaansgeschiedenis van Madagaskar dat al 60 miljoen jaar geïsoleerd is van het Afrikaanse vasteland. Hierdoor heeft zich een eigen flora en fauna ontwikkeld. Het meest bekend is de fauna van lemuren, die beperkt zijn tot dit eiland. Maar ook de soortenrijkdom aan kameleons mag niet ongenoemd blijven. De flora is al even uniek, het aantal endemen is duizelingwekkend. waaronder veel soorten Euphorbia en het endemische geslacht Uncarina. Wilbert gaf hierna een introductie van zijn taxonomische studie van een deel van de Madagassische Euphorbia's. Hij deed dat samen met Thomas Haevermans van het Institut de

Wilbert Hetterscheid geeft uitleg over Madagaskar en de planten die er groeien.

Foto Riet

Systematique, Évolution, Biodiversité. Muséum national d'histoire naturelle, Paris. Madagaskar is een Franse kolonie geweest en veel herbariummateriaal voor deze studie ligt in het Parijse herbarium. Het blijkt dat de eerste beschrijvingen van de Euphorbia's op dit eiland nogal chaotisch was en voor verwarring hebben gezorgd. Hieronder waren de Franse onderzoekers Eugène Ursch en Jacques Désiré Leandri. Een latere onderzoeker, professor Werner Rauh van Heidelberg heeft ook een aantal fouten gemaakt naast goed uitgevoerd veldwerk. De levende verzameling van prof. Rauh bevindt zich in de botanische tuin van Heidelberg en is ook gebruikt voor dit onderzoek. Het resultaat van Hetterscheid en Haevermans werd bijna gekaapt door het duo Castillon J.-P & Castillon J.-B die lucht hadden gekregen van het onderzoek. Zij publiceerden hun resultaten zo snel dat Hetterscheid c.s. een noodgreep moesten toepassen om hun publicatie net iets eerder te laten verschijnen. Dat deden zij door te publiceren in het elektronisch tijdschrift Phytotaxa dat sneller kan uitkomen dan een gedrukt tijdschrift.

Wilbert was zo vriendelijk om ons zowel in de tuin als in de euphorbiacollectie rond te leiden.

Op weg naar de kas. Foto Riet

Je kon ook met een elektrisch aangedreven karretje. Foto Loes

Na de taxonomische uiteenzetting ging de groep onder leiding van Wilbert wandelen door het arboretum.

Vlak bij het bezoekerscentrum waar Wilbert ons gezelschap ontving, stonden de fraaie roze zijdeboom (*Albizia julibrissin* var. *Rosea*) en de altijdgroene *Magnolia grandiflora* met zijn grote witte bloemen en glimmend donkergroen blad. Verderop kwamen wij langs stukjes heide en groepen lage rododendrons. Er werd stilgestaan bij bomen als Ginkgo's, moerascipressen en andere coniferen waar het arboretum bekend om staat. Zo werd stilgestaan bij *Araucaria*, een conifeer uit Zuid-Amerika die al 200 miljoen jaar onveranderd heeft voortgeleefd en met recht een levend fossiel genoemd kan worden. Een andere opvallende conifeer is de mammoetboom (*Sequoiadendron sempervirens*) met zijn zachte bast die enorme hoogtes kan bereiken. Tussen de bomen stonden rhododendrons ingeplant. De bodem werd hier ongemoeid gelaten, wat als resultaat had dat de rhododendrons in het gras stonden. Het arboretum maakte een parkachtige indruk, wat ruig, maar zeker niet onverzorgd.

Bij de ingang van de kas. Foto Loes

Het doel van de wandeling lag achterin het park en bestond uit een grote hoge kas met twee afdelingen, waarvan het eerste compartiment was gevuld met een grote collectie van vooral

Euphorbia gigantea Foto Johanna

Euphorbia horombensis Foto Johanna

stekelige Euphorbia's. Er stonden metershoge exemplaren als *E. gigantea* en *E. horombensis* naast dwergjes als *E. decaryi*. De hoge *E. horombensis* maakt indruk. De veelheid van Euphorbia milli vormen was duizelingwekkend. Stekels alom en soms heel talrijk zoals bij *Euphorbia viguieri*. Er waren ook niet stekelige groepen waarbij de heel mooie witbloeiende *E. robivelonae* afkomstig uit de beroemde collectie van Jaap Keizer. Er stonden niet alleen Euphorbia's, de grote *Operculicaryi decaryi* maakte indruk. Wilbert vertelde uitgebreid over deze onderzoekcollectie, die een jaar geleden tijdens zijn vakantie erg geleden had door een hittegolf en iemand vergeten had de luchtramen open te zetten. *E. didieroides* kan heel fors worden maar Wilbert had zeer hanteerbare kleine exemplaren in kweek (foto). In een hoek stond een collectie *uncarina*'s, mooi meest geelbloeiende bladplanten, die endemisch voorkomen op Madagaskar. Je ziet ze weinig in algemene collecties, maar op de ELK werden ze aangeboden. Wilbert was royaal en als iemand ergens een interessante soort zag, dan kwam er een stek of plant.

Na het kasbezoek kreeg het gezelschap een prima lunch bij het infocentrum waarna wij nog een rondwandeling door het

Vormen van *E. milii* Foto Johanna

Euphorbia viguieri Foto Johanna

Niet stekelige euphorbia's Foto Johanna

Euphorbia robivelonae Foto Johanna

arboretum gingen maken. Fraaie esdoorns, de collectie kastanjes was zeer aanzienlijk en fraai, vaak grote bomen als *Carya ovata* (bitternoot) maar ook kleine boompjes als is *E. aesculus* 'Chocolate Autumn'.

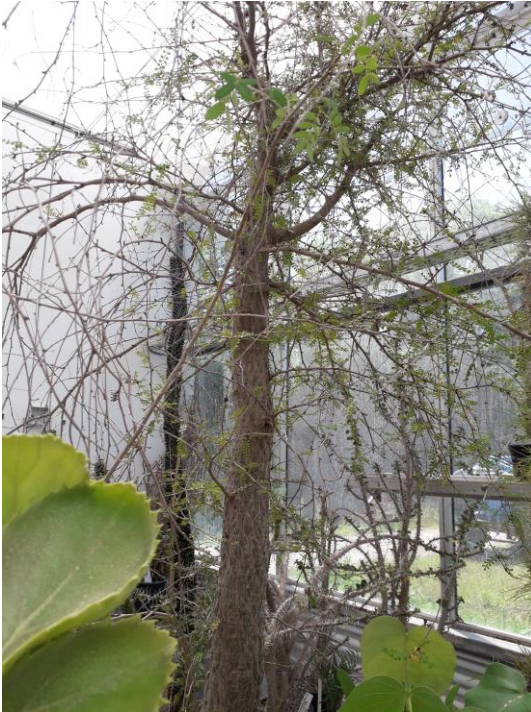
Het gezelschap eindigde waar het begon, bij de ingang, na een zeer geslaagde excursie.

Ben Groen

Zie ook de foto's op de volgende bladzijden.

Rechts op de foto een collectie uncarina's Foto Johanna

Operculicarya decaryi Foto Johanna

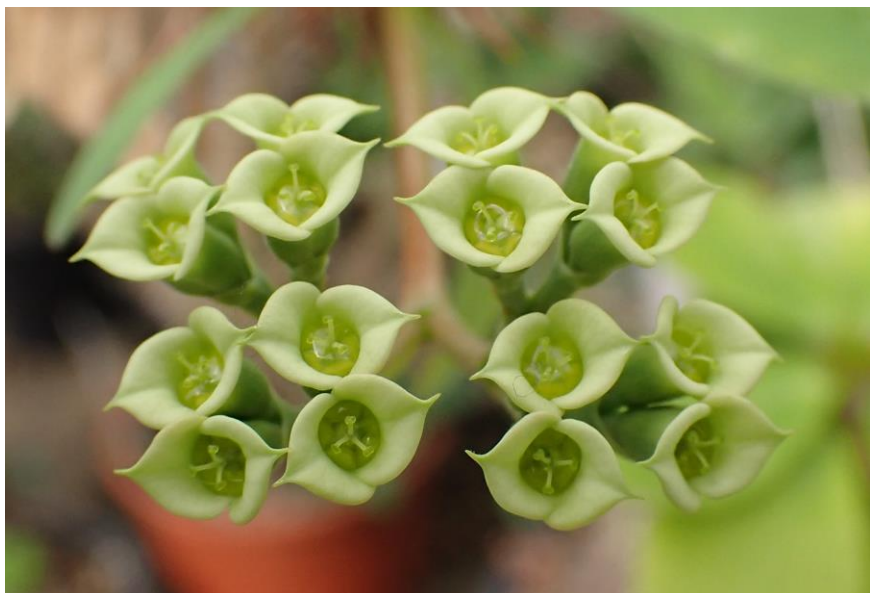
E. aesculus 'Chocolate Autumn' Foto Johanna

Gezellig aan de lunch Foto Theo

Bloeiende Euphorbia's. De onderste is *E. capuronii*. Van de andere heb ik helaas geen naam genoteerd Foto's Theo

Nog een bloeiende euphorbia Foto Theo

Euphorbia cylindrifolia Foto Theo

De kardinaalshoed, *Euonymus maximowiczianus* uit China is op veel plaatsen in het park te vinden. Foto Theo

Naar aanleiding van haar aanstaande verhuizing moest de afdeling zich beraden op wat te doen met de bibliotheek van de afdeling. Als bibliothecaris heeft Lieda ruim 18 jaar het beheer gevoerd over heel wat boeken en tijdschriften. Omdat de belangstelling voor het lenen van boeken de laatste jaren vrijwel tot het nulpunt was gedaald is besloten om de bibliotheek op te heffen. Leden die belangstelling hadden mochten een keuze maken uit de beschikbare boeken. Voor enkele fraaie exemplaren moest er geloot worden, maar desondanks waren er vooral tevreden gezichten. Naast deze nuttige bezigheid werd de bijeenkomst ook

Lieda geeft uitleg

De fraaie kas van Lieda

Theo en Jac buigen zich over een cactus

Gezellig was het zeker

Theo bedankt Lieda voor haar werk als bibliothecaris

Waal en de uiterwaarden als achtertuin. Doodzonde dat een project-ontwikkelaar daar een eind aan gaat maken! Tijdens het gezellige samenzijn na afloop van de boekenverdeling en het kasbezoek heeft Theo als voorzitter van onze afdeling Lieda namens de leden hartelijk bedankt voor haar inzet als bibliothecaris. Ze ontving van hem een goede fles wijn als dank. Wil je alle foto's van deze bijeenkomst zien? Laat dat dan even weten aan Theo. Dan krijg je ze per WeTransfer.

Threes

Bij de voorpagina

Tijdens het 'kasbezoek' bij Loes en mij afgelopen 6 juli, trokken de bloeiende *Ceropegia stapeliiformis* in de kas en de eveneens bloeiende *Ceropegia simoneae* in onze nieuwe aanbouw nogal de aandacht. Maar ik heb meer *Ceropegia*'s. Het exemplaar van de foto op de voorpagina stond in het tuinhuis boven op een kast. Ook in bloei, maar niemand die het zag.

Aan deze *Ceropegia* zit wel een verhaal. Het is een van de planten in mijn verzameling die de herinnering aan Ton Ramak, vorig jaar in februari overleden, bij mij levend houdt.

Misschien herinneren jullie je wel dat we in 2013 bij wijze van externe excursie een bezoek brachten aan een cactusmarkt in het Gugapark in Essen (Duitsland)

Daar stond een mevrouw met allerlei *Ceropegia*'s waaronder een aantal hybriden (volgens mij). Ton kocht er een van. Samen bekeken we de plant en Ton beloofde mij een stekje. Zoals altijd hield hij zijn woord, want een jaar later kwam hij bij mij met een reeds bewortelde opgepotte stek.

Als ik naar het blad en de vorm van de bloem kijk, dan zou *C. woodii* (tegenwoordig *Ceropegia linearis* subsp. *woodii*) een van de ouders kunnen zijn. Van de andere ouder zal hij dan de groene bovenkant hebben.

Theo

Gered uit de kringloopwinkel

Een paar weken geleden fietsten Loes en ik de Liemersroute. Het was prachtig weer en we genoten. Toen we door het plaatsje Loil (in de buurt van Didam) reden, kwamen we langs een kringloopwinkel. 'Kringloop and More' luidde de naam in een merkwaardige combinatie van Nederlands en Engels. Natuurlijk gingen we even kijken. Een zeer volle rommelige winkel was het (zie de foto hieronder die ik van internet plukte).

In een hoekje stond een tray met daarop een aantal cactusjes in van die mini-mini potjes. Formaat vingerhoed. Kurkdroog en veel te donker natuurlijk. Waarschijnlijk overgebleven uit een tuincentrum of supermarkt. De oorspronkelijke prijs stond er ook nog bij: € 2,75.

Ondanks de voor cactussen volstrekt ongeschikte omgeving en de droogte stonden er een paar plantjes tussen die er nog redelijk uitzagen. Zie de foto op de volgende bladzijde. De linker plant ken ik als *Opuntia vestita*, de rechter zal wel een *echinocereus* zijn.

Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen om ze hier verder te laten verpieteren en een wisse dood tegemoet te laten gaan. Loes vond ook nog wat dingetjes. Bij het afrekenen bood ik de winkelier 1 euro voor beide plantjes samen. Hij ging akkoord.

Thuis heb ik ze maar meteen een paar uur met het kluitje geheel onder water gezet en een paar dagen later verpot. Eerst de foto met de duimstok hierboven gemaakt. En nu maar afwachten of het stel aan de groei gaat.

Theo

De natuur laat zich niet commanderen.

Ik ben momenteel bezig met een artikel voor Succulenta over Hamatocactus setispinus. Bij mijn naspeuringen met betrekking tot deze plant in oude Succulenta's vond ik in de jaargang van 1932 onderstaand artikel. Een nogal wonderlijke opvatting van 'natuurlijk' houdt deze meneer er op na.

Theo

Hebben onze Hollandsche insecten een afkeer van sommige kaktusbloemen, zoo ja, waarom?

Deze vraag heeft mij gedurende den zomer van 1929 langen tijd bezig gehouden, en wel door het volgende voorval: Omstreeks Juli van dat jaar had ik twee flinke exemplaren van Echinocactus setispinus tegelijkertijd in bloei. Daar ik van deze planten zaad wilde winnen en de bestuiving liefst vakkundig (dus door insecten) wilde doen plaats hebben ving ik in m'n tuin met m'n vlindernet een bij, een hommelmot, een koolwitje en 'n kleine vos. Met deze gemengde ploeg dacht ik 't zaakje wel voor elkaar te krijgen. Ik sloot haar op in de kas, hield die twee dagen dicht en ging in m'n vrijen tijd met 'n stoel van buiten door de ramen zitten kijken wat er ging gebeuren maar . . . er gebeurde niets. Vlinders zoowel als hommelmot en bij gingen zoo wat overal zitten, behalve op de bloemen der Etus setispinus. Toen ik zag dat m'n goede bedoelingen genegeerd werden, bedacht ik een list. In den tuin om een groot perk stond 'n heele rand afrikaantjes te bloeien in varieerende kleuren van roodbruin tot lichtgeel, en waarop het wemelde van insecten. Ik groef nu m'n planten tusschen de gele afrikaantjes in, zoodat de bloemen der setispinus haast niet te herkennen waren en wachtte af. Al spoedig verschenen er bijen en vlinders die systematisch de heele rand, in totaal ± 14 Meter afgraasden, doch als ze bij de setispinusbloem kwamen bleven ze er 1/2 seconde boven staan zonder haar te raken, vlogen er dan netjes omheen en zetten zich op 't eerstvolgende Afrikaantje om er de honing uit te halen. Ook dit heb ik twee dagen aangezien, toen heb ik de planten maar weer in 't kasje gezet. Ik had dat jaar geen zaad. Misschien weten leden die een speciale studie hebben gemaakt van 't instinct der insecten voor vorenstaande een

eenvoudige verklaring, en daarom vond ik 't gebeurde interessant genoeg om het in Succulenta te vermelden.

Den Haag, 10 April 1932. VAN SOEST

Hamatocactus setispinus foto Theo